

Kv Blekhagen 6

Fornlämning RAÄ Lund 73:1
Lunds stad och kommun, Skåne län
Geoteknisk undersökning 2019
Aja Guldåker

Titel: Kv Blekhagen 6

Författare: Aja Guldåker

Kulturmiljörapport: 2019:30

Omslagsbild: Detalj av Ragnar Blomqvists kvarterskarta över Blekhagen 6 m fl.

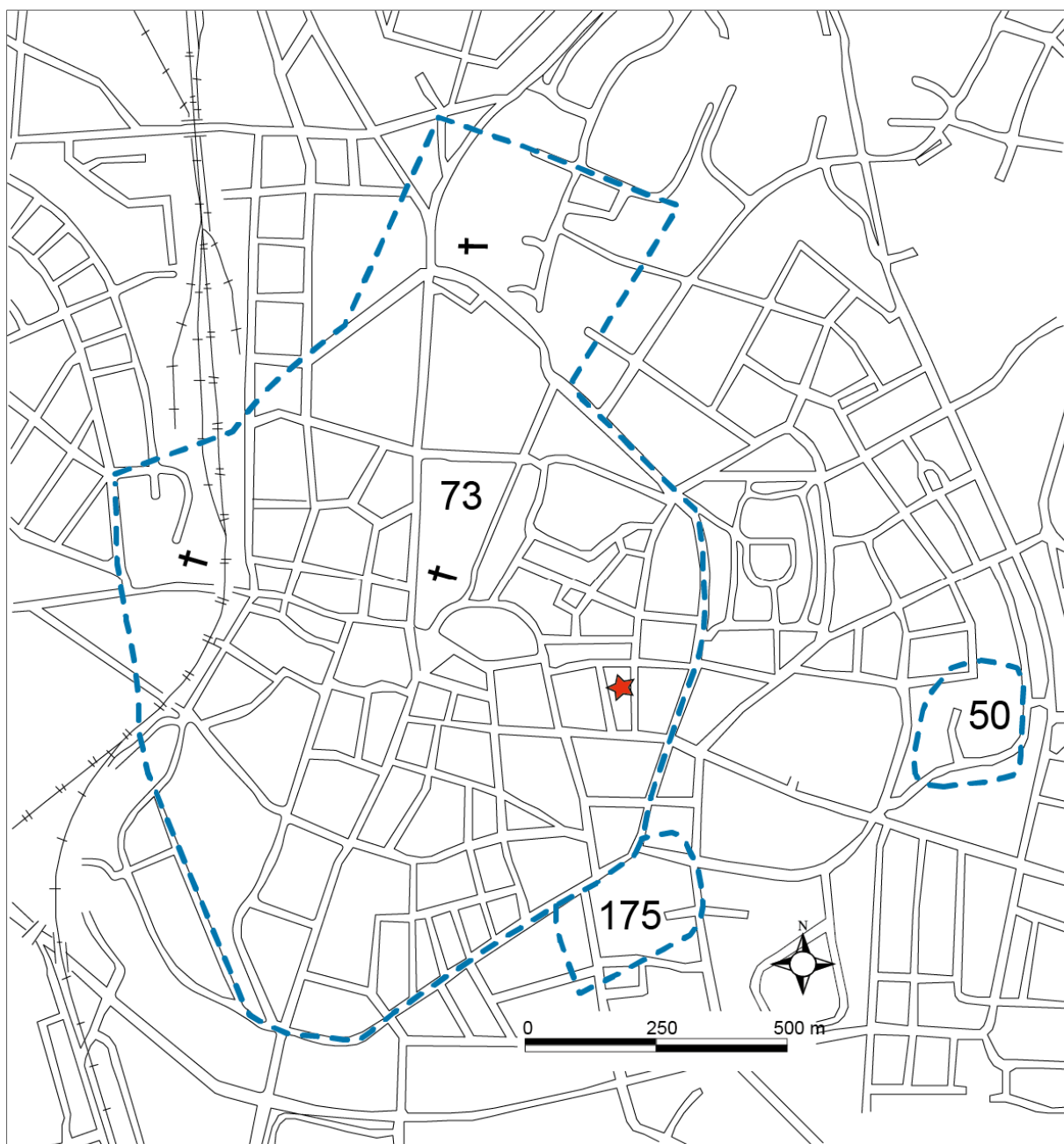
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning.....	2
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	4
Genomförande och resultat.....	5
Framtidsplaner och kulturlagerstatus	5
Förslag på fortsatta åtgärder	6
Administrativa och tekniska uppgifter.....	7
Referenser	8
Bilagor	8

Sammanfattning

- I samband med en geoteknisk undersökning med miljöprovtagning inför eventuell nybyggnation i kv Blekhagen 6, genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning av Kulturens arkeolog enligt länsstyrelsen beslut (Lst dnr 431-31735-2018, kulturens proj nr A_2019_0014).
- Enligt ansökan var syftet en markundersökning avseende eventuella föroreningar i marken. Markundersökningen skulle ske med hjälp av borrhandsvagn, ner till ett djup på cirka 3–4 m. Tre punkter planerades att utsättas på fastigheten. I närheten av fastigheten har det tidigare legat industrier med användning av klorerande och halogenerande lösningsmedel.
- På den asfalterade innergården till fastigheten togs tre borrhandspunkter. Kulturjord framkom på ett djup av 0,50 – 0,70 m ned till 1,50 m där moränlera vidtog.
- Enligt Breccia Konsult AB, som gjort den miljötekniska markundersökningen, finns det förhöjda kvicksilvernivåer på fastigheten. Hur dessa föroreningar har påverkat fornlämningen i området är ovisst och kan endast besvaras genom en förundersökning.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

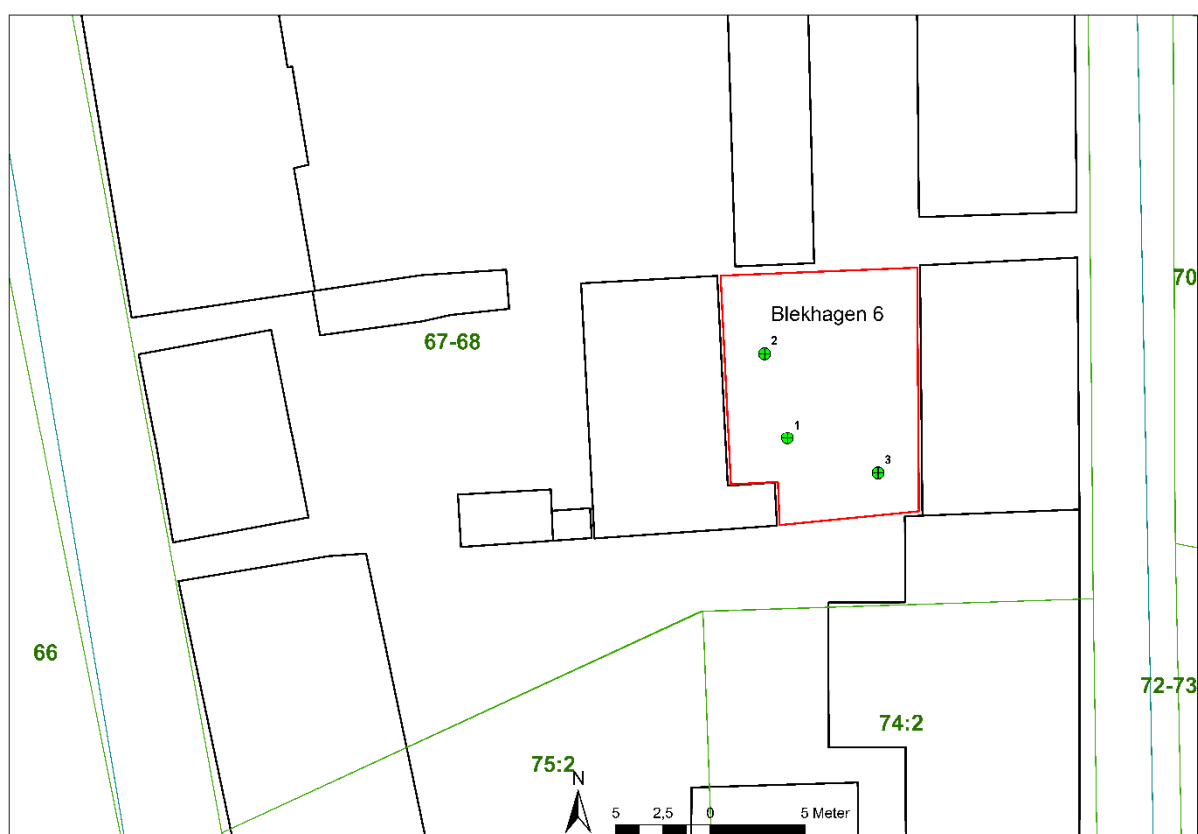
Inledning

I samband med geoteknisk undersökning med miljöprovtagning inför eventuell nybyggnation i kv Blekhagen 6, genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning av Kulturens arkeolog enligt länsstyrelsen beslut (Lst dnr 431-31735-2018, kulturens proj nr A_2019_0014). Enligt ansökan var syftet med en markundersökning att klarlägga förekomst av eventuella föroreningar i marken. Markundersökningen skulle ske med hjälp av borrhandsvagn, ner till ett djup på cirka 3–4 m. Tre punkter

provborrades på fastigheten. I närheten av fastigheten har det tidigare legat industrier med användning av klorerande och halogenerande lösningsmedel (Göransson 2019:3f).

Fornlämningsmiljö

Det nuvarande namnet på kvarteret antogs under slutet av 1920-talet. Detta mot bakgrund av att det fanns uppgifter om att området i äldre tid använts som blekhage, en gräsbevuxen äng där man lade ut linneräckor för blekning (Bevaringskommittén 1983:30). Kvarteret har haft oförändrad form sedan slutet av 1600-talet och de omgivande gatorna Östra Mårtensgatan i söder, Stora Tomegatan i öster, Laboratoriegatan i väster och Magle Lilla Kyrkogata i norr har haft samma sträckning sedan medeltiden. I den östra delen av kvarteret härstammar huvuddelen av bebyggelsen från mitten av 1800-talet medan byggnaderna i resten av kvarteret till stor del härrör från 1900-talet (Bevaringskommittén 1983:30). I Andrés tomtrekonstruktion uppges aktuellt område ha utgjort ett vikarieresidens (Stora prästgilles altare), tomt 67-68, och tillhörde S:ta Maria Magle socken år 1348. Flera omnämnande finns men särskilt att notera är att år 1558 uppges ett förfallet hus finnas i området (Andrén 1984).

Figur 2. Dagens fastighetskarta i aktuellt område är markerat med svarta linjer, undersökningsområdet markerat med röd linje och Anders Andrés rekonstruktion av tomtmarker år 1500 markerat med gröna linjer och tomtnummer med grön skrift. De tre borrhoverna markeras med gröna cirklar.

Befintligt gathus uppfördes år 1870 och är en byggnad i tegel med två våningar mot gatan och tre mot gården. I gathusets södra delar finns en källare. År 1896 uppfördes en verkstadsbyggnad av tegel i en våning på gården och år 1909 fick den en tillbyggnad mot söder, även den i tegel och denna inreddes med tvättstuga och bodar. Enligt Bevaringskommittén genomfördes omfattande renoveringar av både gathus och gårdshus år 1962. Det framgår dock inte om ombyggnationerna innebar att även schaktningsarbeten genomfördes, men gårdshuset skall ha byggts till mot öster vilket kan ha inneburit ingrepp i marken (Bevaringskommittén 1983:33). I Kulturens LA och LB arkiv saknas dock helt uppgifter om fastigheten.

Figur 3. Detalj från Ragnar Blomqvists kvarterkarta över kv Blekhagen med aktuellt undersökningsområde markerat med röd linje och de tre borrhoverna markerade med gröna cirklar (kvarterkartan hämtad från Kulturens LB-arkiv).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

I samband med en slutundersökning år 2003—2004 dokumenterades ett intensivt nyttjande av tomtmarken sydväst om aktuellt område. Bland annat kunde återkommande garveriverksamhet påvisas och hantering av stora mängder ben från katt, får/get och lamm. Av undersökningen framkom att tomten nyttjats från tidigt 1000-tal där bebyggelsen bestått av en stor gård av vikingatida snitt. Från slutet av 1000-talet bedrevs garveriverksamhet på tomten och mot slutet av medeltiden beboddes tomten av präster (Ericsson et al 2019). På fastigheten kv Blekhagen 8, söder om aktuell fastighet, genomfördes en förundersökning genom schaktningsövervakning år 2006 i samband med uppförande av ett garage.

Grundläggningsförfarandet var platta på mark och schaktningsarbetena höll sig inom djupet maximal 0,50 m, där rester efter gathusbebyggelse framträdde i form av grundstenar och lerlager (Lenntorp 2007:3f)

Genomförande och resultat

På den asfalterade innergården till fastigheten togs tre borrhöjningar (figur 2, bilaga 1).

BP 1- kulturjord framkom på ett djup av 0,50 m ned till 1,50 m där moränlera vidtog.

BP 2 - kulturjord framkom på ett djup av 0,50 m ned till 1,50 m där moränlera vidtog.

BP 3 - kulturjord framkom på ett djup av 0,70 m ned till 1,20 m där moränlera vidtog. Borrhöjningens placering var i närheten av befintlig fastighet och det fanns gult tegelkross ända ner till kulturjordsnivå.

Fastighetens innergård ligger något förhöjt i förhållande till kringliggande tomter. Möjligen beror detta på naturliga skillnader i terrängen, men det kan också bero på att en uppfyllnad på omkring 0,50 m har gjorts, vilket motsvarar de översta lagren i respektive borrhöjning (bilaga 1).

Framtidsplaner och kulturlagerstatus

Olle Berglind, som givit Breccia Konsult AB uppdraget att genomföra markundersökningen, uppger i en mailkonversation till Kulturen att gatuhuset kommer att bevaras medan det befintliga gårdshuset kommer att rivas (byggnaden i väster). Troligen behålls fasaden mot grannfastigheten i väster medan resterande väggar, tak och golv rivs. Den låga byggnaden mot grannen i norr är ny och där finns idag ett cykelförråd. Hela tomten ligger cirka 0,30–0,40 m högre än de kringliggande tomterna. Planerna är att sänka markytan så att den är bättre anpassad till omgivningen och att undvika fall mot gatuhuset. Schakten skall också ge utrymme för ett matjordslager. Önskemålet från fastighetsägaren är att avlägsna ca 0,60 m av de lager som finns idag från befintlig marknivå. Till det kommer schakt för ledningar och grundläggning av byggnader, vilka inte är presenterade i dagsläget.

Enligt Breccia Konsult AB, som gjort den miljötekniska markundersökningen, finns det förhöjda kvicksilvernivåer på fastigheten Blekhagen 6 (Göransson 2019). Hur dessa föröreningar har påverkat fornlämningen i området är oviss och kan endast besvaras genom en förundersökning. Någon tydlig stratigrafi kunde inte utläsas ur markproverna, men på ett djup

av omkring 0,50 m framkom odaterade kulturlager med en mäktighet ner till omkring 1,50 m där moränlera tog vid.

Förslag på fortsatta åtgärder

Vid eventuell planering av nybyggnation rekommenderas att dialog förs med länsstyrelsen och Kulturen i ett tidigt stadie då bygghandlingar upprättas, så att nybyggnationen kan uppföras på ett skonsamt sätt gentemot den kvarvarande underliggande fornlämningen. Vid eventuell framtida avbaning eller uppförandet av en platta på mark behöver det fastställas på vilket djup medeltida kulturlager framkommer så att en marginal till dessa kan kan skapas i syfte att verka för deras bevarande. Hur tung den planerade byggnaden blir får också betydelse för om fornlämningen skall kunna bevaras under plattan. Övriga schakt och ingrepp såsom eventuell hiss samt ledningsdragningar bör också begränsas för att skapa förutsättningar för ett meningsfullt bevarande.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-31735-2018
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Lämningsnummer	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2019_0014
Trakt/kvarter/fastighet	Kv Blekhagen 6
Socken	Lund
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Geoteknik inför nybyggnation
Uppdragsgivare	Breccia Konsult
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning genom schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Aja Guldåker
Övrig personal	-
Fältarbetstid	2019-04-30
Fälttid, arkeolog, tim	2 h
Fälttid, maskin, tim	-

Yta, m²	3 borrhövar
Kubik, m³	-
Schaktmeter, m	-

Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	1 st A3 ritfilm: sektionsritningar skala 1:20, planritning skala 1:100, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	-
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Blekhagen 6

Referenser

Bevaringskommittén. 1983. *Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Krafts rote*. Lund.

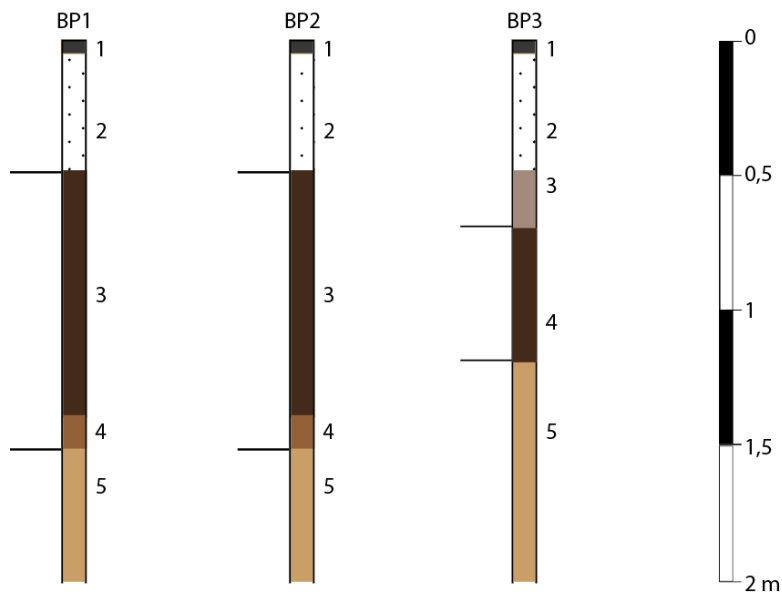
Ericsson, G, Gardelin, G, Karlsson, M, Magnell, O. 2019. Kv Blekhagen 10, 11, 12. Fornlämning nr 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk slutundersökning 2003-2004. *Kulturens rapporter nr 5*. Kulturen, Lund.

Göransson, C. 2019. Rapport miljöteknisk markundersökning, Blekhagen 6, Lunds kommun. Breccia konsult AB. Malmö.

Lenntorp, K-M. 2007. Kv. Blekhagen 8, Lund. Arkeologisk förundersökning 2006. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 228*. Kulturen, Lund.

Bilagor

1. Sektionsritning Borrprov 1-3

Borrprov 1-3, sektionsritning

BP1-2:

1. Asfalt
2. Bärlager
3. Kulturljord. Svartbrun, kompakt, fet lera med inslag av brand lera och enstaka kalkprickar.
4. Kulturljord. Brun, homogen.
5. Moränlera, gul och kompakt.

BP3:

1. Asfalt
2. Bärlager
3. Brungrå kulturljord med inslag av gult tegel.
4. Kulturljord. Svartbrun, kompakt, fet lera med inslag av brand lera och enstaka kalkprickar.
5. Moränlera, gul och kompakt.